

استفاده از کمیلو مینسانس تشدید شده با لومینول و مطالعه فاگوسیتوز در زنان باردار

علیرضا زمانی - مریم و عضو هیأت علمی گروه پاتوبیولوژی - دانشگاه علوم پزشکی همدان
دکتر احمد مسعود - استاد ایمونولوژی - دانشگاه علوم پزشکی تهران

Study of Phagocytosis Using Luminol Enhanced Chemiluminescence in Pregnant Women (P.W)

ABSTRACT

We evaluated the power of pregnant women's neutrophils in releasing the oxidant substances (such as H₂O₂, superoxide, ...) in the presence of luminol. In the presence of luminol these substances will emit light and we measured this light by a luminometer (chemiluminescence technique). Baker's yeast was used for neutrophil activation.

This study includes 45 pregnant women (mean age = 30.7 years) and 20 controls (mean age 31.8 years).

Results : 1-the mean of maximum light in p.w (N-CL in p.w) was 209.1 mv (milivolt) and in controls 152.6 mv.

2-the mean of maximum time for N-CL in p.w is 10.3 min and in control 11.1 min.

We observed that N-CL (power of phagocytosis) in p.w increased ($P < 0.01$) but the time didn't.

Key Words: Chemiluminescence, phagocytosis, pregnant women

چکیده

بارداری، اینمنی اختصاصی مادر را تضعیف می‌کند ولی اثر آن بر اینمنی غیراختصاصی مشخص نیست. در این مطالعه فعالیت فاگوسیتوزی نوتروفیلها بعنوان شاخصی از اینمنی غیراختصاصی در نظر گرفته شد و قدرت این سلولها در بلع عوامل مهاجم و آزادسازی مواد کشنده (چون H₂O₂ و غیره) در حضور ماده‌ای چون لومینول اندازه‌گیری گردید. در حضور لومینول این مواد آزاد شده نوری تولید می‌کنند که مقدار آن با میزان این مواد آزاد شده متناسب است. نور تولید شده توسط دستگاهی بنام لومینومتر سنجیده می‌شود (تکنیک کمیلو مینسانس). در این مطالعه ۴۵ زن باردار (متrospe سن ۳۰/۷ سال) و ۲۰ زن سالم غیرباردار (متrospe سن ۳۱/۸ سال) برای ارزیابی کمیلو مینسانس نوتروفیل (N-CL) در نظر گرفته شد. برای این منظور سوسپانسیونی از نوتروفیلها با غلظت $10^6 \times 5$ عدد نوتروفیل در یک میلی لیتر PBS (phosphate buffered saline) و مخمرهای کشته و اپسونیزه شده با غلظت 2×10^{-8} عدد مخمر در یک میلی لیتر PBS با هم همراه شدند. در اثر فاگوسیتوز مخمرها توسط نوتروفیلها و ایجاد انفجار تنفسی، مواد اکسیدانت آزاد

می‌شوند که زمان به حد اکثر رسیدن نور ساطع شده و خود نور ماکریم به عنوان شاخصی از سرعت و قدرت فاگوسیتوز مورد توجه قرار گرفته است. نتایج زیر بدست آمده‌اند:

۱- میانگین حد اکثر نور ساطع شده یا N-CL در زنان باردار برابر با ۲۰۹/۱ میلی ولت و در زنان غیرباردار (کنترل) برابر با ۱۵۲/۶ میلی ولت بود.

۲- میانگین زمان لازم برای ایجاد حد اکثر N-CL در زنان باردار برابر با ۱۰/۳ و در افراد کنترل برابر با ۱۱/۱ دقیقه است.

همان طور که مشاهده می‌شود CL در زنان باردار با ۰/۰۱ $>$ افزایش معنی داری را نسبت به افراد کنترل نشان می‌دهد، ولی در زمان اختلافی مشاهده نمی‌شود. پس بمنظور می‌رسد قدرت فاگوسیتوز در زنان باردار افزایش یافته است.

کلید واژه ها : کمیلو مینسانس، فاگوسیتوز، زنان باردار

مقدمه

همانطور که می‌دانیم جنین به عنوان یک پیوند آلگرافت

سرکوب تستهایی چون LPS، PWM، PHA و con.A می‌شود. در ضمن اغلب هورمونهای استروئیدی خواص MLR را ندارند. مواد دیگری چون اینتوسپرسوری دارند. مواد Binding Globulin (TgG)، TBG (pregnancy associated plasma protein) PAPP-C و Beta-1-Glycoprotein در سرم زنان باردار یافت شده که اثرات آنها هنوز مشخص نیست (۶، ۷).

سرکوب فوق، احتمالاً توسط اینمنی غیراختصاصی جبران می‌شود زیرا اولاً این نوع از اینمنی در دفع پیوند (جنین) شرکت نمی‌کند ثانیاً مراقبت کافی از بدن را نیز بعمل خواهد آورد. در این تحقیق فعالیت فاگوسیتوزی نوتروفیلها به عنوان جزء اصلی اینمنی غیراختصاصی در نظر گرفته شده است. نوتروفیلها از نظر تعداد بسیار فراوان بوده و بطور متوسط ۷۰ درصد کل لکوسیتهای خون را تشکیل می‌دهند. این سلولها بعد از تولید در مغز استخوان و گذشت مدت زمان کوتاهی فعالیتهای فاگوسیتوزی و ضد میکروبی خود را شروع می‌کنند.

گرانولوسیتهای سیتوپلاسمی نوتروفیلها حاوی تعدادی از آنزیمهای قوی هضم کننده بوده همچنین یکسری رادیکالهای سمی اکسیژن، پس از بلع عوامل بیگانه در نوتروفیلها تولید می‌شوند. نوتروفیلها تحریک شده مقادیر زیادی از اکسیژن ملکولی را مصرف کرده و باعث ایجاد انفجار تنفسی و فعال شدن شنت هنگروز منوفسفات و اکسیداسیون گلوکز می‌شوند که اکسیژن مصرف شده منجر به تولید بنیانهای آنیون سوپراکسید و پراکسیدهیدروژن می‌شود. نوتروفیلها علاوه بر تولید سوپراکسیدهیدروژن باعث ایجاد بنانهایی چون هیدروکسیل و احتمالاً اکسیژن متفرد نیز خواهند شد. پس انفجار تنفسی در نوتروفیلها به همراه افزایش مصرف اکسیژن، تولید سوپراکسید و پخش نور و افزایش اکسیداسیون گلوکز از طریق هنگروز منوفسفات می‌باشد (۲، ۱۷).

در تکنیک کمیلومینسانس، پروسه تولید نور مشابه فلورسانس است که در آن ملکولهای مسؤول تولید نور، انرژی آزاد شده بوسیله واکنش شیمیایی را جذب کرده و برانگیخته می‌شوند و سپس به علت تمايل برای بازگشت به وضعیت پایدار، انرژی جذب شده را به صورت نور تابش می‌کنند.

لومینول (5-amino-2, 3-dihydrol, 4-phthalazindion) یک ترکیب سنتیک می‌باشد که در صورت اکسیداسیون توسط پراکسیدها یا رادیکالهای اکسیژن تولید نور می‌کند. اندازه‌گیری حداقل و طول مدت نور تولید شده در طی واکنش می‌تواند برای

(allograft) عمل می‌کند. یکی از عمل عدم دفع چنین پیوندی، سرکوب اینمنی اختصاصی، خصوصاً اینمنی سلولار، در زنان باردار است. با افزایش سرکوب سیستم اینمنی، حیات مادر نیز به خطر می‌افتد (در حین بارداری، عفونتهای مختلف خصوصاً مجازی ادراری بیشتر دیده می‌شود) (۳، ۴، ۵، ۸، ۱۰، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۶، ۱۷).

عواملی چون : (pregnancy associated glycoprotein) PAG، (pregnancy associated molecules) PAM، alfa - 2 - PAG

، (pregnancy zone proteins) PZP، (pregnancy trophoblastic suppressor factor) TSF دارای خواص اینتوسپرسوری هستند چون که باعث مهار MLR در آزمایشگاه شده و اثرات زیان‌باری بر فعالیت و حرکت ماکروفازها دارند و همچنین باعث افزایش بقای پیوند قلب می‌شوند، TSF باعث مهار DTH نیز می‌شود (۴، ۵، ۱۱).

(human placental lactogen) HPL یکی دیگر از مواد جفتی است که باعث مهار MLR می‌شود (۱۲). 1,25 Dihydroxy vitamin D3 نیز از تولیدات جفتی است که به فراوانی در سطح تماس جنین و مادر ترشح می‌شود. این ویتامین از طریق اثر بر منوسيتها (از طریق رسپتوری خاص) باعث کاهش تولید IL-2 و متعاقب آن کاهش تکثیر سلولهای T، کاهش تولید IgG و IgM می‌شود که باعث تداخل در سیستم اینمنی می‌شود (۱۱).

(embryo-associated suppressor factors) EASF هستند که توسط Clark شناخته شدند و باعث مهار تکثیر سلولهای T (بعد از فعال شدن توسط PHA) و رشد سلولهای رده توموری ماستسل P815 می‌شوند. وزن ملکولی این مواد در حدود ۷/۵ KD (کیلو دالتون) گزارش شده‌اند. بین جایگزینی موققت آمیز جنین و تولید EASF رابطه وجود دارد.

(alfa-fetoprotein) AFP سرکوب‌گر سیستم اینمنی شناخته شد که باعث تنظیم پاسخهای اینمنی (وابسته به T) و افزایش سلولهای سوپرسوری می‌شود (۴، ۵، ۱۱، ۱۲).

از مواد ساپرسور دیگر می‌توان به (Afferent suppressor factor) ASF

، (Suppressor inducing factor) SIF

و (Natural Killer Inhibitor Factor) NK-IF

(Cytotoxic T-lymphocytes Inhibitor Factor) CLT

برده (۴، ۵، ۶).

هورمون (human chorionic gonadotropin) HCG باعث

سمت بالا قرار گیرد. پس از گذشت مدت فوق، قسمت بالای سرنگ که سرشار از لکوسیت بود با دقت و کج کردن سر سوزن به داخل لوله پلاستیکی خالی می‌شد. سپس لوله‌های پلاستیکی به مدت ۱۰ تا ۲۰ دقیقه در سرعت ۱۰۰۰ تا ۲۰۰۰ دور سانتروفوژ می‌شد. در مرحله بعد محلول رویی با ساکشن بیرون کشیده می‌شد. وجود گلوبولهای قرمز احتمالی با محلول لیز کننده از بین می‌رفت و بعد از چندین بار شستشو، سلولهای لکوسیت آماده بودند.

در انتهای با توجه به شکل سلولهای نوتروفیل و لنفوسيت‌ها و لام نئوار، درصد هر کدام آنها مشخص می‌شد. سپس سوسپانسیونی از نوتروفیلها با غلظت $10^6 \times 5$ عدد نوتروفیل در هر میلی لیتر تهیه شد. لنفوسيتها نیز در محیط وجود دارند ولی غلظت آنها در نظر گرفته نشده است. این سوسپانسیون با استی حداکثر در مدت چند ساعت اول مورد استفاده قرار می‌گرفت چون طول عمر نوتروفیلها محدود است. برای کنترل درصد سلولهای اوزینوفیل و بازویل نیز که جزء نوتروفیلها جدا شده‌اند از رنگ آمیزی رایت - گیمسا استفاده شد و مقدار آنها از کل سلولهای PMN کسر شد تا اینکه مقدار خالص نوتروفیلها به غلظت مورد نظر ($10^6 \times 5$) برسد.

برای تهیه مخمر اپسونیزه شده، مخمر در بافر PBS ریخته شد و به مدت ۳۰ دقیقه در بین ماری جوش حرارت داده شد تا اینکه غیرفعال شوند. بعد از این مدت ۳ بار با بافر PBS شستشو داده شدند. در نهایت سوسپانسیونی از مخمرها با غلظت $10^6 \times 2$ مخمر در هر میلی لیتر PBS تهیه شد. برای اپسونیزاسیون مخمرها نیز مقدار ۱۰۰ میکرو لیتر سرم تازه AB با ۹۰۰ میکرو لیتر سوسپانسیون مخلوط شده و به مدت ۳۰ دقیقه در ۳۷ درجه سانتی گراد انکوباسیون شد. عمل فوق باید درست قبل از انجام آزمایش صورت گیرد در غیراینصورت جواب آزمایش بطور کاذب افت خواهد کرد.

جهت تهیه محلول لومینول ابتدا محلول استوک آنرا با حل کردن $1/77$ mg DMSO (Dimethyl Sulphonide) تهیه کرده (M^{-2}) سپس محلول کار، قبل از استفاده به نسبت ۱ به 100 (M^{-4}) یا ۱ به 1000 (M^{-5}) تهیه شد.

در هر آزمایش می‌بایست یک یا دو فرد نرمال را نیز نمونه گیری کرد و مراحل جداسازی نوتروفیلها و انجام آزمایش را همراه با نمونه بیماران روی نمونه‌های خون آنها نیز انجام داد تا به این ترتیب شرایط و نحوه آزمایش برای افراد طبیعی و بیمار یکسان باشد. برای انجام آزمایش مواد، سلولها و مخمر اپسونیزه شده را طبق

سنجهش ترکیبات اکسید کننده مورد استفاده قرار گیرد. اوج نور ساطع شده در طول موج ۴۲۵ نانومتر است (۱۵، ۲).

از طریق کنترل میزان نور ساطع شده توسط دستگاه لومینومتر می‌توان پیشرفت روند فاگوسیتوز را تعیب نمود و به همین ترتیب مطالعه نقایص پروسه اپسونیزاسیون و گاهی افزایش آن و همچنین اختلال عملکرد لکوسیتی در یک فرد میسر می‌شود.

بنظر می‌رسد که کمیلو مینسانس تشدید شده توسط لومینول یک تکنیک آنالیتیک مؤثر برای مطالعه وضعیت سیستم ایمنی غیراختصاصی در افراد سالم و بیمار باشد.

پس هدف تحقیق، بررسی میزان مواد اکسیدانت رها شده در حین عمل فاگوسیتوز مخمرها بوده است؛ مقدار این مواد با میزان نور رها شده رابطه مستقیم دارد و آیا حین بارداری مقدار این مواد اضافه شده یا خیر؟ مدت آزادسازی آنها نیز چه تغییراتی می‌کنند؟ در این تحقیق دو پارامتر زیر در نظر گرفته شده است:

۱- شدت نور تولید شده (بر حسب mv) در اثر N-CL

Neutrophilic Chemiluminescence

۲- مدت زمان لازم برای به حداکثر رسیدن نور تولید شده (time)

روش و مواد

در این تحقیق از روش کمیلو مینسانس نوتروفیلها استفاده شده است محرك نوتروفیلها، مخمر نانوایی (Baker's yeast) اپسونیزه توسط سرم تازه افراد سالم (۵ الی ۶ نفر) با گروه خونی (Fresh AB Pooled Serum) AB نور (ساطع شده توسط نوتروفیلها) نیز ماده لومینول بوده است (۱۵).

نمونه‌های این تحقیق از زنان بارداری (۴۵ نفر) که هیچگونه بیماری خاص نداشتند و به درمانگاه پرمناتال و آزمایشگاه بیمارستان میرزا کوچک خان تهران مراجعه کرده بودند، گرفته شده است. گروه شاهد شامل خانمهای سالمی (۲۰ نفر) بود که در سن باروری بوده دارای سیکل قاعدگی طبیعی بودند.

برای جدا کردن نوتروفیلها، از هر نفر حدود ۵ الی ۱۰ سی سی خون توسط یک سرنگ ۲۰ سی سی هپارینه کشیده می‌شد. سپس هم حجم خون، داخل همان سرنگ، دکستران ۶ درصد (با وزن ملکولی ۵۰ تا ۱۵۰ هزار W/V در نرمال سالین) اضافه می‌شد.

بعد از مخلوط کردن محتويات داخل سرنگ، به مدت ۴۵ دقیقه در حرارت اتاق طوری قرار داده می‌شد که نوک سوزن سرنگ به

میانگین N-CL در زنان باردار ۲۰۹/۱ میلیولت و در افراد کنترل ۱۵۲/۶ میلیولت بوده است که این دو مقدار در آزمون t-test ($P < 0.01$) اختلاف معنی‌داری دارند (جدول ۲ و نمودار ۱).

میانگین زمان (T) در خانمهای باردار ۱۰/۳ دقیقه و در افراد کنترل ۱۱/۱ دقیقه بوده است. که این ارقام اختلاف معنی‌داری را نداشتند ($P = 0.05$) (جدول ۲ و نمودار ۲).

مطالعات مختلف نیز T را بین ۸ تا ۱۲ دقیقه نشان می‌دهند.

پس N-CL (فاغوسیتوز) در زنان باردار نسبت به افراد کنترل افزایش داشته ولی در زمان لازم برای ایجاد حداکثر کمیلو مینسانس نوتروفیلی (T) اختلاف معنی‌داری مشاهده نشده است.

جدول ۱- ارزیابی کمی لومینسانس نوتروفیلها و زمان لازم برای به ماکریم رسیدن در خانمهای باردار (PW)

جدول (۳) در کووتهای پلاستیکی یکبار مصرف که مخصوص دستگاه لومینومتر می‌باشد ریخته و پس از قرار دادن در محفظه مخصوص دستگاه لومینومتر شدت نور تولید شده را برحسب میلیولت در فواصل زمانی یک دقیقه به یک دقیقه ثبت می‌نماییم (۱۴، ۱۵، ۱۷).

نتایج

پارامترهای کمیلو مینسانس نوتروفیلی (N-CL) و زمان لازم برای ایجاد حداکثر کمیلو مینسانس نوتروفیلی (T) در ۴۵ زن باردار و ۲۰ زن غیرباردار (افراد شاهد) مورد مطالعه قرار گرفت (جدول ۱).

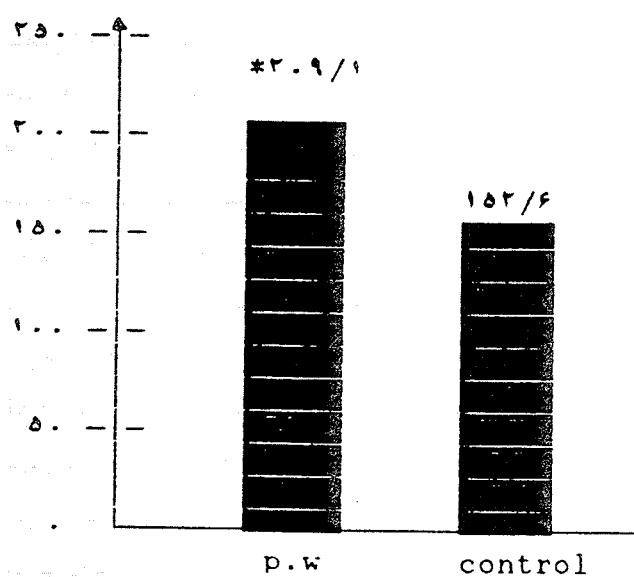
زمان برحسب دقیقه	N.CL	مدت بارداری برحسب ماه	سن	شماره	زمان برحسب دقیقه	N.CL	مدت بارداری برحسب ماه	سن	شماره
۷	۱۸۱	۵	۲۰	۲۴	۸	۲۶۰	۲	۳۲	۱
۱۳	۱۲۹	۴	۳۱	۲۵	۱۰	۲۵۷	۳	۳۱	۲
۱۰	۳۲۶	۶	۳۳	۲۶	۷	۳۱۱	۳	۳۹	۳
۷	۱۵۹	۵	۲۵	۲۷	۷	۲۰۸	۲	۳۴	۴
۸	۱۸۱	۴	۲۹	۲۸	۱۱	۲۴۳	۲	۱۸	۵
۱۱	۲۰۳	۶	۳۱	۲۹	۱۲	۴۰۱	۱	۳۴	۶
۹	۲۲۰	۵	۲۳	۳۰	۱۲	۱۹۶	۱	۲۳	۷
۱۴	۱۹۶	۸	۳۹	۳۱	۱۴	۲۳۸	۱	۲۶	۸
۱۰	۱۵۳	۸	۳۸	۳۲	۶	۳۶۱	۳	۲۸	۹
۱۰	۱۶۹	۹	۳۰	۳۳	۱۴	۲۵۱	۱	۳۶	۱۰
۹	۱۷۰	۹	۲۵	۳۴	۱۳	۲۸۳	۲	۳۱	۱۱
۱۰	۱۷۴	۹	۳۸	۳۵	۹	۱۸۸	۲	۳۲	۱۲
۹	۲۰۷	۷	۳۲	۳۶	۱۲	۱۴۵	۲	۱۷	۱۳
۹	۳۰۱	۸	۴۱	۳۷	۱۵	۲۴۱	۲	۲۴	۱۴
۶	۱۲۲	۷	۳۵	۲۸	۱۳	۲۲۷	۳	۳۴	۱۵
۹	۱۷۹	۹	۳۵	۲۹	۸	۲۶۷	۵	۲۷	۱۶
۸	۱۵۳	۹	۳۷	۴۰	۱۳	۱۹۲	۶	۴۰	۱۷
۱۱	۱۳۸	۸	۳۵	۴۱	۱۵	۱۸۱	۶	۳۵	۱۸
۸	۱۱۶	۹	۲۵	۴۲	۱۰	۱۰۶	۴	۲۹	۱۹
۹	۱۸۱	۹	۲۲	۴۳	۸	۱۰۰	۵	۳۸	۲۰
۹	۹۰	۸	۴۴	۴۴	۱۲	۲۲۰	۴	۱۹	۲۱
۱۲	۱۴۲	۸	۳۶	۴۵	۱۳	۳۲۱	۵	۲۹	۲۲
					۱۲	۳۰۹	۵	۲۲	۲۳

استفاده از کمیلومینسانس تشدید شده با لومینول و ...

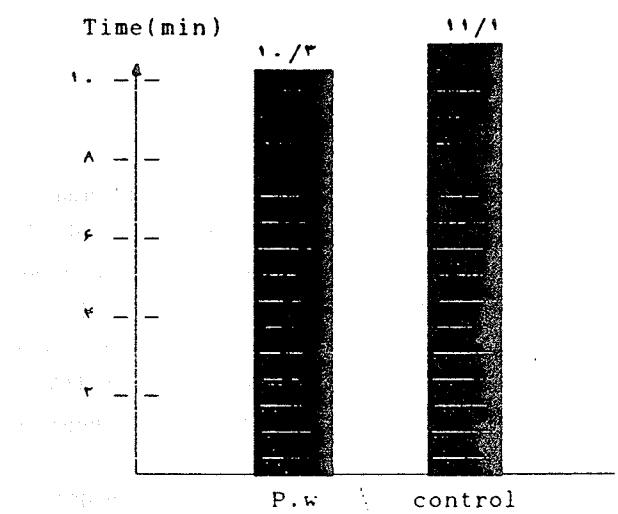
نودار شماره ۱- میانگین N-CL در گروههای کنترل و P.W

جدول ۲- ارزیابی کمی لومینسانس نوتروفیلها و زمان لازم برای به
ماکریم رسیدن در خانهای غیرباردار (کنترل)

شماره	سن	N.CL	زمان (T)
۱	۱۹	۶۵	۱۰
۲	۳۲	۱۰۹	۸
۳	۳۱	۱۸۰	۹
۴	۳۷	۲۳۰	۱۰
۵	۲۶	۱۶۹	۱۲
۶	۳۵	۱۹۰	۱۳
۷	۳۷	۴۹	۷
۸	۳۸	۱۵۲	۷
۹	۳۵	۱۸۱	۱۱
۱۰	۲۹	۱۷۵	۱۲
۱۱	۲۰	۱۲۹	۱۲
۱۲	۳۰	۲۰۰	۶
۱۳	۴۳	۱۶۰	۱۵
۱۴	۳۲	۹۰	۱۰
۱۵	۳۲	۱۴۸	۱۴
۱۶	۲۵	۲۴۵	۱۳
۱۷	۳۵	۱۳۰	۹
۱۸	۲۹	۱۳۳	۱۲
۱۹	۳۷	۱۵۲	۱۵
۲۰	۳۵	۱۶۵	۱۳

نودار شماره ۲- میانگین زمان در گروههای کنترل و P.W

جدول شماره ۳- روش انجام آزمایش کمیلومینسانس

معرفها	نمونه	شاهد A	کنترل	شاهد B
محلول کارلومینول	۷۰۰λ	۷۰۰λ	۷۰۰λ	۷۰۰λ
سوسپانسیون مخمر اپسونیزه شده با سرمهای گروه خونی AB	۲۰۰λ	—	۲۰۰λ	—
بافر PBS	—	۲۰۰λ	—	۲۰۰λ
نوتروفیلها حاصل از زنان باردار (5×10^6)	۱۰۰λ	۱۰۰λ	—	—
نوتروفیلها حاصل از افراد کنترل (5×10^6)	—	—	۱۰۰λ	۱۰۰λ

جدول شماره ۴- پراکندگی سنی N-CL (کمیلومینسانس نوتروفیل) و T (زمان)

نمونه ها	تعداد	میانگین سنی	SD	میانگین N-CL (mv)	SD	میانگین T (min)
زنان باردار	۴۵	۳۰/۷	۶/۶	۲۰۹/۱	۷۱/۶۶	۱۰/۳/
افراد کنترل	۲۰	۳۱/۸	۶	۱۵۲/۶	۴۹/۴	۱۱/۱

بحث

همانطور که قبل اشاره شد مطالعات بالینی و آزمایشگاهی دلالت بر کاهش ایمنی سلولی در حین بارداری دارند و این عمل برای پذیرش جنین ضروری است.

فاکتورهای ایمنی اختصاصی می‌توانند باعث افزایش ایمنی غیراختصاصی خصوصیات فاگوسیتوز شوند. لیکن به علت سرکوب ایمنی اختصاصی حین بارداری افزایش پدیده فاگوسیتوز را به فاکتورهایی غیر از عوامل سیستم ایمنی می‌توان نسبت داد. به نظر می‌رسد که افزایش هورمون *Thyroxin*, هورمونهای تخدمان و *HCG* عامل افزایش فاگوسیتوز در حین بارداری باشند(۱۲).

تحریک نوتروفیلها از طریق مخمر اپسونیزه شده باعث فعال شدن این سلولها از طریق گیرنده‌های غشایی کمپلمان می‌شود. پس می‌توان گفت عوامل هورمونی و سرمی فوق از دو طریق باعث

سپاسگزاری

مؤلفین از کلیه اساتید، مسئولین و کارکنان گروه ایمونولوژی دانشگاه علوم پزشکی تهران و بیمارستان میرزا کوچک خان تهران جهت همکاری آنان در اجرای طرح تقدیر و تشکر می‌کنند.

منابع

- 1- Bio. Orbit Company: (1990). the study of phagocytosis using luminol enhanced chemiluminescence. Application note 400.
- 2- Bjorksten, B. et al.: (1978). polymorphonuclear leucocyte function during pregnancy. Scand. Y. Immunol, 8: 257-262.
- 3- Chaouat, Gerard.: (1990). the immunology of fetus. First edition.
- 4- Colbern and main.: (1991). immunology of the maternal - placental interface in normal pregnancy. Seminar in perinatology 15 (3) June: 196 - 205.
- 5- Coulam, Carolyn, B.: (1992). immunological obstetrics. First edition .
- 6- Griffin, P.D. : (1994). immunization against h.c.g. Human Repro. 9(2): 267-272.
- 7- Haynes, M.K. Shepleyks, et al.: (1993). cytokine production in first trimester chorionic villi. Cell Immunol.
- 8- Hunt, Joan, S.: (1994). immunology of uterus. Biol. of Repro. 50: 461-466.
- 9- Jokhi, P.P. et al: (1994). production of Gm-csf by human trophoblast cells and decidual LGL. Human Repro. 9(9): 1660-1669.
- 10- King, h. et al: (1991). on the nature and function of human uterine granular lymphocytes. Immunol. Today 12(12): 432-435.
- 11- Kordon, Drouva, S.V.; (1992). gonadotropin regulation oestrogens and the immune system. Horm. Res 37(sup. 3): 11-15.
- 12- Lahita, R.G.; (1992). the effect of sex hormones on the immune system in pregnancy. Am.J. of Repro. immunol. 28: 136-137.
- 13- Mitchell, et al: (1966). the role of the phagocyte in host-parasit interactions. Am.J. Obst.Gynec 96(5): 687-697.
- 14- Parkosca, et al: (1994). interaction of neutrophils with epithelial cells. J.Am.Soc.Nephrol. Aug 5(2): 138-52.
- 15- Rose, N.R, et al; (1990). manual of clinical immunology. 3rd, edition Am.Soc. for Micro.
- 16- Saji, et al, : (1992). the fetus as an allograft. Am.J. Obstet. Gynecol. Juily. p 251-256.
- 17- Shibaya, et al,: (1991). study on nonspecific immunity in pregnant women. Am.J. of Repro. immun. (AJRI). 26: 76-81.